Täysistunto

Torstai 3.12.2020 klo 16.00—22.05

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi verontilityslain 12 ja 12 f §:n sekä tuloverolain 124 ja 124 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 194/2020 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 32/2020 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 32/2020 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

20.32 **Pia Viitanen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä siis on kysymys siitä, että yhteisöveron jako-osuuksia muutetaan kuntien hyväksi. Tähän tehdään 2 prosentin pysyvä muutos, joka kompensoi näitä varhaiskasvatusmaksujen alenemisia, ja sitten luonnollisesti tehdään tässä koronatilanteessa jälleen kerran hyvin tärkeitä tukitoimia kuntapuolelle, eli siellä tulee 10 prosenttiyksikön korotus pandemian vaikutusten helpottamiseksi kuntakentällä. Lienee aivan selvää, että tämä esitys on hyvin tarpeellinen, kannatettava ja tärkeä, koska me kaikki tiedämme, että ihmisen peruspalvelut hoidetaan kunnissa ja siellä on monesti nyt tällä hetkellä kovin vaikea tilanne, ja tässä sitten valtion vastaantuloa palveluiden turvaamiseksi on.

Me toteamme jaoston mietinnössä nämä verotulovaikutukset. Tällä 10 prosentin muutoksella on esimerkiksi ensi vuonna verotuottovaikutusta noin 550 miljoonaa, ja tällä pysyvällä korotuksella kaikkinensa ensi vuonna esimerkiksi yhteisöverotuotto kasvaa 111 miljoonaa, eli näissä puhutaan kaikkinensa aika isoista summista, jotka ovat hyvin tärkeitä.

Jonkin verran pohdimme vastaavalla tavalla kuin viime keväänä, kun näitä muutoksia tehtiin yhteisöveron jako-osuuksiin, sitä, onko tämä juuri se kaikista oikein tapa, miten tämä kuntien välillä kohdentuu, mutta kyllä me sen toteamme: tietenkin luonnollisesti tämä kohdistuu eniten niihin kuntiin, missä yhteisöverotuotot pienenevät eniten, ja sitä kautta valiokunnassa pidämme joka tapauksessa tätä valittua muotoa tarkoituksenmukaisena. Ja tietenkin tässähän täytyy muistaa koko ajan niin keväältä kuin tänne syksylle, että tämä yhteisöverotuoton jako-osuus ei ole suinkaan ainoa keino, millä kuntien verotulomenetyksiä korvataan, vaan ylipäätään kuntien tilannetta helpotetaan sitten myös muuten esimerkiksi valtionosuuksien kautta vaikuttamalla ja korvaamalla näitä välittömiä koronasta aiheutuvia menoja.

Myönteinen esitys, ja puollamme luonnollisesti tämän hyväksymistä.

20.34 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Viitanen totesi, niin on erittäin vaikea tilanne kunnissa. Tänä vuonna hallitus ja valtio ovat kompensoineet kunnille koronasta aiheutuvia menoja mutta myös muita tulonmenetyksiä merkittävässä määrin, ja se on joissain kunnissa jopa johtanut siihen, että saatetaan tehdä jopa positiivinen tulos. Mutta sen sijaan ensi vuoden osalta tilanne on huomattavasti vaikeampi, ja nyt kun hallitus vielä tuo uusia tehtäviä tai sitten esimerkiksi tämän lain — joka sinällään siis on kannatettava, ajatus siitä, että lasketaan varhaiskasvatusmaksuja, me olisimme itse asiassa niitä mielellämme jopa enemmän laskeneet kokoomuksessa, koska paitsi että se on erittäin hyvä kannustin toimeentuloon perheille, se myös edistää varhaiskasvatukseen osallistumista, jota tuo edellinenkin esitys osaltaan käsitteli — se ongelma tässä tavassa kompensoida kunnille on se, että nämä yhteisöverotilitystuotot eivät kohdistu kunnille siinä suhteessa, miten paljon niissä on 0—6-vuotiaita eli niitä varhaiskasvatusikäisiä, tai voi sanoa ennemminkin, että 1—6-vuotiaita varhaiskasvatusikäisiä lapsia. Tässä riskinä on nyt siis se, että niitä kuluja ei kompensoida kunnille täysimääräisesti, vaan jotkut kunnat saavat siitä suuremman kompensaation kuin sitten taas toiset kunnat, joille se kompensaatio saattaa jäädä huomattavastikin alhaisemmaksi.

No, minkä takia on sitten valittu tämäntyyppinen kompensaatiotapa? No, todennäköisesti sen vuoksi, että valtiolle maksaa hieman vähemmän toteuttaa se tätä kautta. Kokonaissumma ei tule yhtä korkeaksi kuin silloin, jos katsottaisiin se valtionosuuksien kautta, jotka siis ovat kustannusperusteisia. Oma huolenaiheeni onkin nyt se, että tässä joissakin, varsinkin aika isoissakin kaupungeissa, joissa on paljon niitä lapsia, jotka varhaiskasvatukseen osallistuvat ja toisaalta varhaiskasvatusikäisiä ovat, nyt sitten se kompensaatio jää huomattavasti pienemmäksi. Täytyy vain toivoa, että nyt kun kunnille tulee myös muita tehtäviä lisää — tulee tämä esiopetuksen kaksivuotinen kokeilu, mutta sitten tulee se iso uudistus eli oppivelvollisuusuudistus, jonka kustannuksia myöskään ei kunnille täysimääräisesti ainakaan ensi vuoden osalta kompensoida, siitä aika vakuuttuneita voidaan olla jo ihan alkuperäisistä lausunnoista, kun katsoo niitä lakiluonnoksen lausuntopalautteita — ja kun nyt hallitus ei ensi vuonna myöskään samaan tahtiin koronatukea kunnille ole antamassa, kunnissa ei jouduta selkä seinää vasten. Paine veronkorotuksiin toki on siellä kunnissa kova ja toisaalta myös menoleikkauksiin sitten jostain muualta silloin, jos kompensaatio ei täysimääräisesti kata niitä lisääntyviä kustannuksia.

20.37 **Mari-Leena Talvitie kok:** Arvoisa puhemies! Jatkan tuosta, minkä edustaja Multala toi esiin. Tämä varhaiskasvatuksen maksutulojen kompensointi on todella ongelmallinen nyt, kun se tehdään yhteisöverotulojen osalta. Suuret kaupungit ovat laskeneet, että jos varhaiskasvatuksen maksutulojen kompensointi tehtäisiin valtionosuuden kautta — ja se kohdistettaisiin siis 0—6-vuotiaisiin — niin se tarkoittaisi noin 300:aa euroa per 0—6-vuotias lapsi per kaupunki, mutta nyt kun tämä varhaiskasvatuksen maksutulojen kompensointi tehdään tällä hallituksen esittämällä yhteisöveron tuotolla, niin esimerkiksi oma kotikaupunkini Oulu, jossa on paljon lapsia — on ollut vielä muutama vuosi yksi Euroopan nuorimmista kaupungeista, ja edelleen on lapsia paljon — saa reilut sata euroa, noin 120 euroa, per 0—6-vuotias lapsi eli noin kolmanneksen siitä, mikä on oikeasti se merkitys. Samassa ajassa Turku saa 400 euroa per 0—6-vuotias lapsi, Helsinki saa melkein 500 euroa per 0—6-vuotias lapsi, mutta tuolla Oulun tasolla on muun muassa Jyväskylä. Lahti saa alle 200 euroa, Espoo saa reilut 200 euroa, Tampere reilut 200 euroa, Vantaa alle 200 euroa. Eli ainakin Espoo, Tampere, Vantaa, Oulu, Jyväskylä ja Lahti näistä kymmenestä suu-

rimmasta kaupungista saavat reilusti vähemmän sitä varhaiskasvatusikäistä lasta kohden kuin jos se olisi laskettu keskimääräisenä korvauksena sieltä valtionosuuden kautta. Eihän tämä kannusta kuntia, varsinkaan jos sitten vielä ajatellaan niitä kuntia, joissa on paljon 0—6-vuotiaita lapsia ja sitä kautta muutenkin tiettyjä asioita, kun on keväällä ollut sitä aikaa, että ei ole ollut varhaiskasvatuksessa niin paljon lapsia. Siltä osilta toivon todellakin, että ensi vuonna jos joudutaan vielä näitä samoja asioita toteuttamaan, niin tästä ei tule sitten sellainen vallitseva käytäntö.

Arvoisa puhemies! Vielä toinen asia muutenkin näistä kuntien tukemisista: Tässä yhteydessä ihan vain yleisesti totean, että kunnillahan oli usean miljardin alijäämä tulossa tälle vuodelle, ja nyt kun hallitus on tukenut kuntia, niin Kuntaliitto arvioi muutama viikko sitten, että kunnat kokonaisuudessaan tulevat tekemään reilun 1,2 miljardin ylijäämän, mutta edelleen meillä on paljon kuntia, jotka tekevät vahvan alijäämän. Sekin kertoo siis siitä, että ne kunnat, jotka ovat koronasta johtuen olleet eturivissä ja joihin koronan osalta paine on kohdistunut, eivät ole kuitenkaan saaneet niitä tukia, joita valtio on päättänyt kunnille antaa. Eli siinä mielessä oikeudenmukaisuutta tarvitaan sinne [Puhemies koputtaa] vielä ensi vuodelle. — Kiitos.

20.40 **Pia Viitanen sd:** Arvoisa puhemies! Unohdin tuossa esittelypuheenvuorossa sanoa, että luonnollisesti tässäkin yhteydessä, aivan kuten aiemminkin, kun kuntiin saatettiin tukitoimia, valiokunta korostaa seurannan tärkeyttä. On aivan selvää, että näitä verotulomuutoksia täytyy seurata tarkkaan kuntakohtaisesti ja ylipäätään kuntakentän tilannetta, ja tätä myös tässä paperissa tietenkin edellytämme.

Mielestäni se yleinen periaate ja yleinen politiikka, mitä nyt on sinne kuntiin päin harjoitettu, on ollut hyvää, ja se on ollut hyvää siksi, että siellä on nimenomaan näitä menetyksiä korvattu kunnille. Esimerkiksi omassa kotikaupungissani Tampereella, kun siellä on tämä budjettivaltuusto jo pidetty, kyllä enemmän tuli kiitosta kuin moitetta niille valtion toimille ja nähtiin ne täysin välttämättöminä ja hyvinä ja pelastuksena monessa suhteessa kaupungin tilanteelle tässä ja nyt, vaikkakin nyt ja tulevaisuudessa kaikkialla tulee olemaan haastetta, kaikki ymmärtävät sen. Se on valtiokentällä, se on kuntakentällä haasteellista aikaa, mutta juuri siksi, kun ne ihmisen arjen palvelut siellä kunnissa tuotetaan, varmasti jokaiselle meistä periaatteena on hyvin tärkeää se, että myös valtio kantaa kortensa kekoon sinne suuntaan ja turvaa näitä palveluita montaa eri reittiä. Tämä yhteisöverotuoton mahdollisuus on yksi, kuten täällä mainittiin, ja käytössä ovat myös muut keinot koko ajan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 194/2020 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.